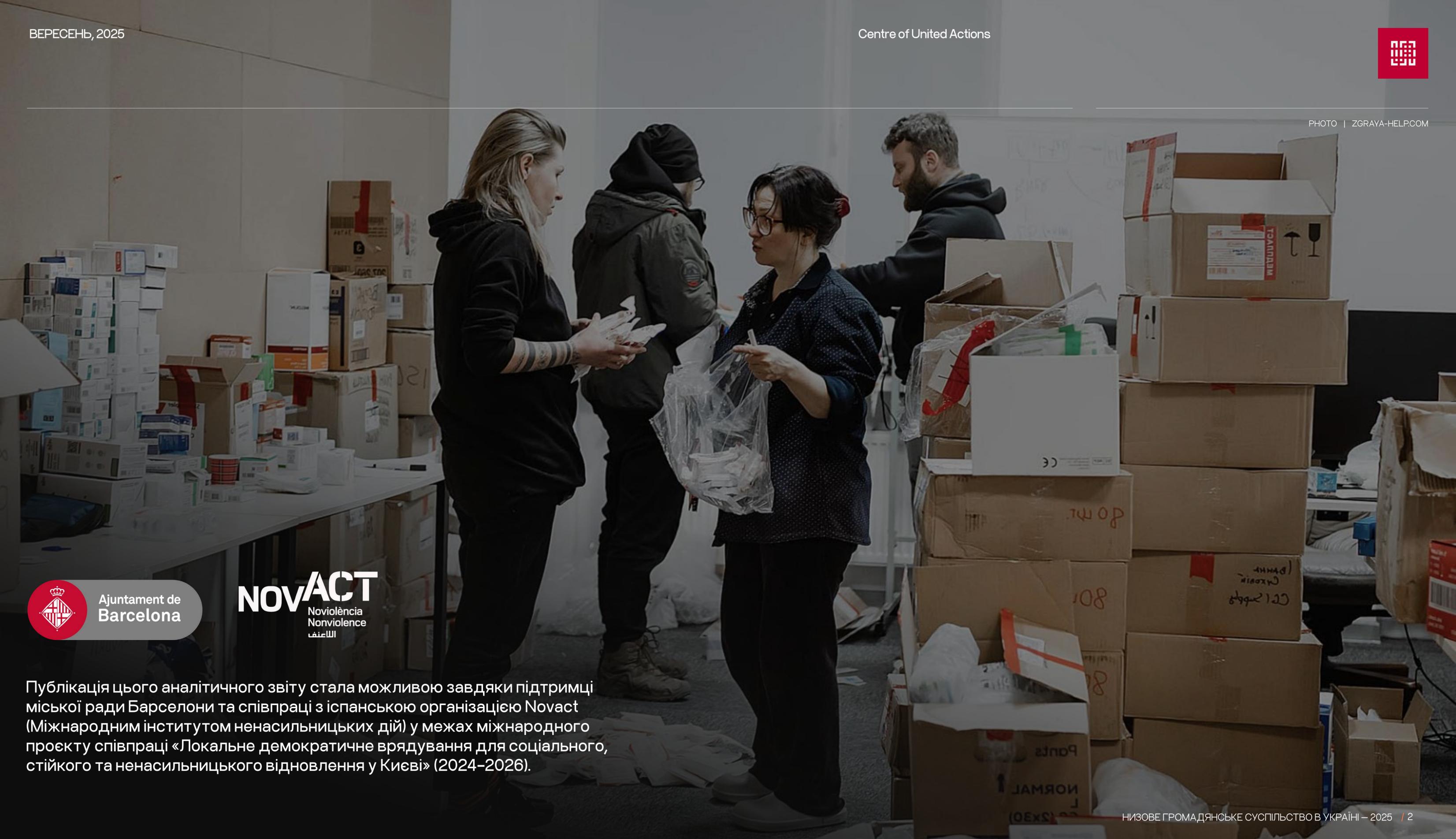

Місцеві громадські ініціативи Київщини

Трансформація діяльності, взаємодія та співпраця, виклики та потреби

Низове громадянське суспільство в Україні – 2025

Публікація цього аналітичного звіту стала можливою завдяки підтримці міської ради Барселони та співпраці з іспанською організацією Novact (Міжнародним інститутом ненасильницьких дій) у межах міжнародного проєкту співпраці «Локальне демократичне врядування для соціального, стійкого та ненасильницького відновлення у Києві» (2024–2026).

00 / Методологія

01 / Попередній досвід і мотивація голів місцевих громадських ініціатив

02 / Діяльність місцевих громадських ініціатив

03 / Співпраця та взаємодія зі заінтересованими сторонами

04 / Потреби, проблеми та способи їх розв'язання

05 / Ключові висновки

1.1. Попередній професійний досвід

1.2. Мотивація для створення або приєднання до місцевих громадських ініціатив

2.1. Мета, проблеми та способи діяльності

2.2. Трансформація діяльності

3.1. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з ОМС

3.2. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з місцевими осередками політичних партій та депутатами місцевих рад

3.3. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з бізнесом

3.4. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив між собою

3.5. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з донорськими організаціями

4.1. Проблеми місцевих громадських ініціатив

4.2. Потреби місцевих громадських ініціатив та способи розв'язання проблем

Вступ

У період повномасштабної війни українське суспільство продемонструвало високий рівень самоорганізації та спроможності до спротиву в умовах системної кризи.

Одним із проявів цієї трансформації стала поява нових та активізація вже створених місцевих громадських ініціатив – форм низової самоорганізації, що виникали внаслідок мобілізації суспільства та виявляли неабияку гнучкість у реагуванні на нагальні потреби громад. Ці ініціативи стали не лише інструментами гуманітарної допомоги та підтримки сил оборони, але й платформами для розвитку громадянської участі, солідарності та демократичних практик врядування в умовах війни.

Центр спільних дій уже не перший рік вивчає і висвітлює діяльність українського громадянського суспільства в Україні, що формувалося в умовах повномасштабної війни, й у цьому дослідженні ми розглянули на локальній діяльність низових організацій, зокрема громадські ініціативи Києва та Київської області, які виникли або активізували свою діяльність після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

ФОТО | ZGRAYA-HELP.COM

Методологія

Методологія

Мета дослідження

Метою було визначити потреби та виклики, з якими стикаються місцеві громадські ініціативи Києва та Київської області, що виникли або активізували свою діяльність після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, а також проаналізувати особливості їхньої співпраці та взаємодії з іншими місцевими ініціативами, органами місцевого самоврядування, політичними партіями, депутатами місцевих рад, міжнародними організаціями та іншими заінтересованими сторонами.

Окрема увага приділялася виявленню знакових історій спротиву та стійкості, які можуть слугувати прикладами для наслідування та масштабування досвіду. Крім того, дослідження мало на меті зібрати та систематизувати рішення, які допомогли громадським ініціативам впоратися з проблемами у їхній діяльності та співпраці з заінтересованими сторонами.

Надалі отриманні дані з дослідження будуть використані для розробки навчального курсу, спрямованого на підвищення компетентностей і спроможності голів місцевих громадських ініціатив.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі дослідницькі завдання:

- * з'ясувати, як місцеві громадські ініціативи співпрацюють або взаємодіють з органами місцевого самоврядування, осередками політичних партій, депутатами місцевих рад, бізнесом, іншими громадськими ініціативами та донорськими організаціями, а також:
 - / 01 виявити проблеми, які перешкоджають ефективній співпраці з переліченими заінтересованими сторонами.
 - / 02 зібрати запропоновані головами ініціатив способи розв'язання проблем, що перешкоджають ефективній співпраці.
- * визначити потреби місцевих громадських ініціатив.
- * виявити проблеми, з якими стикаються місцеві громадські ініціативи.
- * запропонувати можливі способи розв'язання цих проблем.
- * з'ясувати основну мотивацію та причини створення або приєднання голів до місцевих громадських ініціатив
- * з'ясувати, що стало причиною офіційної реєстрації або, навпаки, збереження неформального статусу місцевих ініціатив.
- * оцінити, як місцеві ініціативи еволюціонували з моменту свого створення: змінювали сфери діяльності, цільові аудиторії, рівні інституціоналізації тощо.

Методологія

Етапи проведення дослідження

ЕТАП 01

На першому етапі був здійснений відбір 15 голів місцевих громадських ініціатив шляхом проходження ними онлайн-опитування та заповнення скринінгової анкети. Цей етап дозволив виокремити місцеві громадські ініціативи з-поміж ініціатив інших типів, а також класифікувати їх для подальшого аналізу.

Для класифікації використовувалися такі категорії відбору: правовий статус, сфера проблем, які вони вирішують, та географія діяльності (див. Таблицю 1). Крім того, дані, отримані під час опитування, були використані для формування бази даних, у якій було систематизовано інформацію про громадські ініціативи.

ЕТАП 02

На другого етапі з п'ятнадцятьма відібраними головами місцевих громадських ініціатив були проведені напівструктуровані глибинні інтерв'ю.

Пошук голів місцевих ініціатив для участі в дослідженні відбувався через:

- * оголошення на сайті та сторінках Центру спільних дій у Facebook та Instagram, розсилки електронною поштою.
- * публікації у Facebook-групах громад і волонтерських спільнот Київщини, на платформах із грантовими можливостями та у місцевих медіа.
- * розсилки місцевим громадським ініціативам Київщини, які брали участь у попередніх дослідженнях Центру спільних дій.

Період

Проведення опитування через скринінгові анкети

З 1 ПО 31 ТРАВНЯ 2025 РОКУ

Проведення напівструктурованих глибинних інтерв'ю

З 1 ПО 30 ЧЕРВНЯ 2025 РОКУ

Географічне охоплення

Місто Київ та Київська область (далі – Київщина)

Методологія

Методологічні проблеми

/ 01

Відсутність чіткого розмежування між різними видами ініціатив (місцевими громадськими рухами, волонтерськими спільнотами, неформальними об'єднаннями, загальнонаціональними ініціативами тощо).

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Поняття «місцеві громадські ініціативи» було визначене таким чином, щоб його можна було чітко відмежувати від суміжних понять. Також на етапі проведення опитування, скринінгова анкета включала питання, які дозволили правильно класифікувати ініціативи.

/ 02

Складність залучення незареєстрованих місцевих громадських ініціатив до участі в дослідженні через їхній низький рівень публічності. Частина таких ініціатив не має сторінок у соціальних мережах, офіційних контактів та публічної присутності, що ускладнює їхній пошук та комунікацію з ними.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Для пошуку місцевих ініціатив використовувалися різні методи пошуку та рекрутингу респондентів, від методу «снігової кулі», розсилки анкет через соціальні мережі до пошуку у відкритих джерелах і оголошень у тематичних медіа.

Обмеження дослідження

- * Дослідження є розвідувальним, а його основний фокус – оцінці спроможностей, потреб, викликів і особливостей діяльності та взаємодії зі заінтересованими сторонами 15 місцевих громадських ініціатив Київщини, що були створені або зареєстровані після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. Тому всі висновки мають розглядатися як припущення, які відображають досвід саме цієї обраної категорії ініціатив.
- * У дослідженні представлені здебільшого ініціативи, які є офіційно зареєстрованими організаціями, досвід же неформальних об'єднань представлений меншою мірою. Це створює зміщення в бік більш інституціоналізованих міських громадських ініціатив.
- * Абсолютна більшість досліджених ініціатив здійснюють свою діяльність на рівні міст, тому специфіка роботи місцевих ініціатив у сільських та селищних громадах, де доступу до ресурсів та інституційна підтримка зазвичай суттєво менші, розкрита меншою мірою у дослідженні.

Етичні аспекти

Участь у дослідженні була добровільною. Усі голови ініціатив перед початком інтерв'ю отримували інформацію про мету і завдання дослідження, а також про можливість відмовитися від відповіді на будь-яке запитання чи припинити участь в інтерв'ю на будь-якому етапі.

В усіх випадках було отримано усну інформовану згоду на участь у дослідженні та відеофіксацію інтерв'ю. Записи інтерв'ю використовувалися виключно дослідницькою командою та зберігалися з дотриманням вимог конфіденційності. Усі дані, отримані під час дослідження, оброблялися та зберігалися в анонімізованій формі. У звіті не публікуються імена голів, назви ініціатив чи будь-які інші персональні ідентифікатори.

Досліджені ініціативи

ФОТО
ROMAN PILIPEY

В рамках дослідження були опитані голови місцевих громадських ініціатив Києва та інших населених пунктів і громад Київської області, що були створені або зареєстровані після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

«Громадська ініціатива» у цьому дослідженні визначається як форма суспільної активності, що виникає переважно «знизу» завдяки добровільним і самоорганізованим діям громадян (тобто не ініційована й не контрольована виключно державними чи комерційними структурами), головною метою якої є розв'язання суспільно значущих проблем.

Громадські ініціативи можуть бути як формалізованими, тобто офіційно зареєстрованими організаціями, так і неформальними об'єднаннями. Місцеві громадські ініціативи зосереджені переважно на розв'язанні суспільно значущих проблем на місцевому рівні¹, тобто в межах конкретного населеного пункту та/або громади. Такі ініціативи можуть опікуватися питаннями благоустрою, захисту прав мешканців, реалізацією екологічних та інших соціально значущих проектів на локальному рівні. Як приклад наведемо опис однієї з таких ініціатив, запропонований її головою:

МИ – ЕКОЛОГІЧНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ. [НАША] ОСНОВНА МЕТА – ЦЕ ПІДТРИМКА ЕКОЛОГІЇ, ЗЕЛЕНИХ ПРОЄКТІВ САМЕ В БУЧАНСЬКІЙ ГРОМАДІ ... ТОМУ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ МИ ПРОВАДИМО ВИКЛЮЧНО НА ТЕРИТОРІЇ БУЧАНСЬКОЇ ГРОМАДИ.*

* Тут і далі – цитати з інтерв'ю з головами місцевих громадських ініціатив.

Загалом у дослідженні взяли участь голови 15 місцевих громадських ініціатив Київщини, створених або зареєстрованих після початку повномасштабного вторгнення.

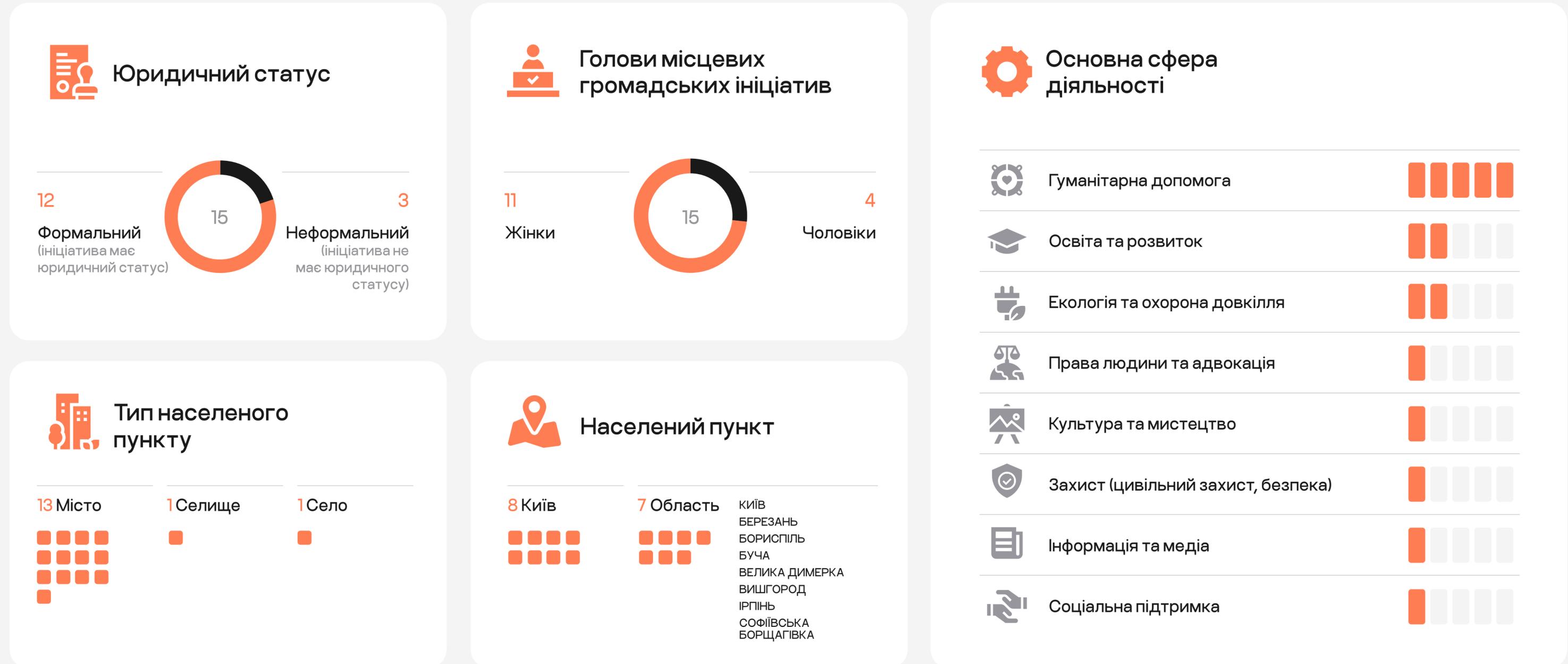
Для їх відбору було визначено ключові категорії місцевих ініціатив, які мали бути включені до дослідження. Детальніша інформація про ці ініціативи подана в Таблиці 1.

Крім того, у дослідженні було важливо врахувати досвід жінок – голів місцевих громадських ініціатив. Саме тому серед учасників/-ць переважають жінки: 11 жінок та 4 чоловіки.

¹Окремі ініціативи у своїй діяльності можуть виходити за межі місцевого рівня, поєднуючи надання підтримки на місцях родинам загиблих і полонених із адвокаційною діяльністю, спрямованою на захист їхніх прав через роботу з державними органами та міжнародними структурами.

ТАБЛИЦЯ 1. РОЗПОДІЛ ДОСЛІДЖЕНИХ ІНІЦІАТИВ ЗА КЛЮЧОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ ВІДБОРУ

/ 01

Попередній досвід і мотивація голів місцевих громадських ініціатив

1.1. Попередній професійний досвід

1.2. Мотивація для створення або приєднання до місцевих громадських ініціатив

1.1 / Попередній професійний досвід

ФОТО
ВЕЧІР.MEDIA

Перед тим як створювати місцеві громадські ініціативи або долучатися до них, їхні голови мали дуже різний попередній професійний досвід як за сферами зайнятості, так і рівнями посад.

Частина з них займалася підприємницькою діяльністю, інші мали досвід роботи у державних установах та міжнародних організаціях. Серед голів були ті, хто раніше працював у сферах юриспруденції, шкільної освіти, культури, медицини, маркетингу й журналістики.

Водночас переважна більшість з них не мала досвіду роботи або участі у громадських чи волонтерських структурах. Їхня попередня громадська активність обмежувалася переважно короткотривалим волонтерством. Це могла бути, до прикладу, допомога військовим або організація локальних акцій у відповідь на виклики, що поставали перед громадами. Враховуючи відсутність досвіду роботи в громадському секторі, значна частина голів також не мали досвіду управління такими ініціативами.

Попередній професійний досвід голів не завжди визначав їхню мотивацію для створення чи долучення до громадських ініціатив, проте впливав на те, за допомогою яких ресурсів і в який спосіб вони ними керують. Від попереднього досвіду голів часто також залежав стартовий набір можливостей організації. Наприклад, ті з них, хто раніше займалися підприємницькою діяльністю, могли ефективно використовувати досвід співпраці з бізнесом у громадах для залучення необхідних ресурсів і надання допомоги місцевим жителям.

”

МИ ТЕЖ ПАРАЛЕЛЬНО ЗВЕРТАЄМОСЬ ДО БІЗНЕСУ, І В НАС БАГАТО Є ДРУЗІВ, ЯКІ НАС ПІДТРИМУЮТЬ ... ТОБТО НАМ НАДАЄ БІЗНЕС ГУМАНІТАРНУ І НАВІТЬ НЕТИПОВУ ГУМАНІТАРНУ ДОПОМОГУ... МАЄМО БІЗНЕС, ЯКИЙ НАДАЄ ДІТЯМ РІЗНІ КАНЦТОВАРИ – ПЛАСТИЛІН І ВСЕ ТАКЕ. Я МОЖУ ПЕРЕРАХОВУВАТИ ДУЖЕ ДОВГО – ЗАРАЗ ЦЕ ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВІД БІЗНЕСУ.

Проте ці ж голови на початку були недостатньо обізнаними зі специфікою роботи громадського сектору та не мали налагодженої співпраці з іншими ініціативами та органами місцевого самоврядування. Це відрізняло їх від голів, які вже мали попередній досвід громадської діяльності до створення власних ініціатив і налагоджені контакти з іншими громадськими та донорськими організаціями, а також розуміння специфіки роботи у секторі.

1.2 / Мотивація для створення або приєднання до місцевих громадських ініціатив

Головним поштовхом до створення або долучення до громадських ініціатив для більшості голів стала повномасштабна війна, яка змінила їхні попередні ролі та статуси в суспільстві. В умовах нових викликів для держави та громад голови ініціатив відчули внутрішню потребу діяти, брати на себе відповідальність і підтримувати інших.

/ 01

Для більшості голів досліджуваних ініціатив перші кроки у цій діяльності були радше спонтанними, ніж продуманими: це були не стільки цілеспрямовані дії зі створення ініціативи, а радше бажання зробити свій внесок у подолання наслідків повномасштабної війни, при чому переважно в межах тих населених пунктів та громад, де вони проживали. Згодом така тимчасова активність переросла у більш постійну, професійну діяльність. Зі зміною викликів і потреб змінювалися і напрямки роботи, а самі ініціативи поступово інституціоналізувалися.

”

Я НЕ ОДРАЗУ НАВІТЬ ЗРОЗУМІЛА, ХТО МИ Є І ЩО МИ РОБИМО... ПОТІМ ВОНО ВЖЕ ПРОСТО ПОНЕСЛОСЬ, ЗАКРУТИЛОСЬ – ВАГОНИ ВАРЕНИКІВ, ПРОДУКТИ, ОДЯГ, МІЛІТАРНІ ШТУКИ.

/ 02

Інколи мотивація до створення ініціатив була зумовлена особистими трагедіями, спричиненими війною, зокрема загибеллю чи потраплянням у полон близьких. У таких випадках громадська діяльність ставала способом подолання власного травматичного досвіду та водночас засобом підтримки інших людей, які переживають подібний досвід.

”

Я МАМА ЗАГИБЛОГО БІЙЦЯ «АЗОВУ»... ЦЕЙ БІЛЬ НЕМОЖЛИВО ПЕРЕДАТИ НІЯКИМИ СЛОВАМИ... АЛЕ ВІН ДАВ ПОШТОВХ ПРАЦЮВАТИ В ЦЬОМУ НАПРЯМКУ. ТРОХИ ОРГАНІЗУВАТИ ЛЮДЕЙ НАВКОЛО СЕБЕ, ДОПОМОГТИ ТАКИМ САМИМ, ЯК І Я.

”

ЦЕ ОСОБИСТА ІСТОРІЯ – МІЙ ПЛЕМІННИК У МАРІУПОЛІ ЯК СТРОКОВИК ПОТРАПИВ, ВОЮВАВ ТАМ І ПОТІМ ПОТРАПИВ У ПОЛОН. І МИ ПОЧАЛИ ШУКАТИ ЙОГО, ПОДАВАЛИСЯ ВСЮДИ, ЗНАХОДИЛИ РОДИЧІВ, ЯКОСЬ ОРГАНІЗОВУВАЛИСЯ, ЩОБ РАЗОМ... ПОТІМ УЖЕ КООРДИНАЦІЙНИЙ ШТАБ СТВОРИВСЯ.

/ 03

Для інших голів важливим було відчуття групової солідарності: прагнення об'єднати побратимів, налагодити між ними комунікацію, забезпечити соціальний захист і єдність ветеранської спільноти.

Таким чином, повномасштабна війна спричинила безпрецедентну мобілізацію українського суспільства: тисячі людей, які раніше не брали участі в громадській діяльності, почали самоорганізовуватися, співпрацювати й реалізовувати низові ініціативи на місцевому рівні. Мотивацією для більшості голів таких ініціатив було не свідоме бажання змінити професію або зробити собі кар'єру, а внутрішній імпульс до дії в умовах початку повномасштабної війни.

Поштовхом до громадської діяльності стало повномасштабне вторгнення. Ми з чоловіком одразу вирішили не виїжджати з міста... Важливо було залишитися й бути корисними тут, у тилу.

”

ФОТО
ROMAN BALUK

/ 02

ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

2.1. Мета, проблеми
та способи діяльності

2.2. Трансформація
діяльності

2.1 / Мета, проблеми та форми діяльності

ФОТО
OLEKSANDR KHOMENKO

Досліджувані місцеві громадські ініціативи не зосереджуються на розв'язанні якоїсь однієї спільної проблеми на місцевому рівні. Кожна з них працює у власній сфері або сферах, які стосуються як подолання наслідків повномасштабної війни, так і викликів, які існували до неї.

Так, одні ініціативи фокусуються на наданні гуманітарної допомоги чи соціальної підтримки, інші працюють у сферах освіти та розвитку, екології та охорони довкілля, культури та мистецтва, охорони здоров'я, інформації та медіа, прав людини та адвокації, захисту (цивільного захисту, безпеки) чи відбудови (див. [Проблеми та способи розв'язання цих проблем досліджуваними ініціативами](#)).

Наприклад, ініціативи у сфері гуманітарної допомоги забезпечують базові потреби, надають психологічну і юридичну підтримку та допомагають з пошуками роботи окремим категоріям жителів громад, зокрема соло-батькам та внутрішньо переміщеним особам. Деякі з ініціатив також надають допомогу та підтримку родинам військовополонених, зниклих безвісти та загиблих захисників, ветеранам і членам їхніх сімей.

Ініціативи, що працюють у сфері освіти та розвитку, допомагають молоді долучитися до соціального та політичного життя громади. У фокусі екологічних ініціатив – захист природи, зокрема боротьба з вирубкою дерев і забрудненням водойм у громадах. Ініціативи, орієнтовані на сферу культури, працюють над впровадженням культури вшанування героїв і популяризацією спадщини національних меншин, а також над підвищенням інтересу жителів громад до історії українських міст та регіонів. Інформаційні ініціативи допомагають поширювати перевірену інформацію про події та постаті української історії, адвокаційні – захищають права військовополонених і зниклих безвісти через міжнародний тиск на росію та роботу з державними органами. У сфері захисту ключовим завданням є забезпечення спорядженням мешканців громади, які служать у Збройних силах.

У своїй діяльності ініціативи використовують широкий спектр інструментів (див. [Проблеми та способи розв'язання цих проблем досліджуваними ініціативами](#)): надання гуманітарної, соціальної та психологічної допомоги, проведення інформаційних і просвітницьких кампаній, організацію культурних, освітніх і терапевтичних заходів, проведення досліджень

та аналізу потреб, налагодження партнерств і створення мереж підтримки, посередництво між вразливими групами та органами влади.

Деякі ініціативи реалізують проекти зі створення освітніх матеріалів і платформ, займаються адвокацією на місцевому, національному та міжнародному рівні, проводять мистецькі заходи, акції вшанування та мобілізаційні заходи, що дозволяють виходити за рамки суто місцевого рівня.

Причини зосередження на цих проблемах часто пов'язані з особистими досвідом та ціннісними орієнтирами голів та/або команд ініціатив. Для частини з них важливою стала підтримка конкретних груп, з якими вони себе ідентифікують або чия діяльність відповідає їхнім цінностям. Інші вбачають у своїй роботі відповідь на вимоги часу, зумовлені як наслідками війни, так і суспільними запитами, що виникли в їхніх громадах.

2.1 / Проблеми та способи розв'язання цих проблем досліджуваними ініціативами

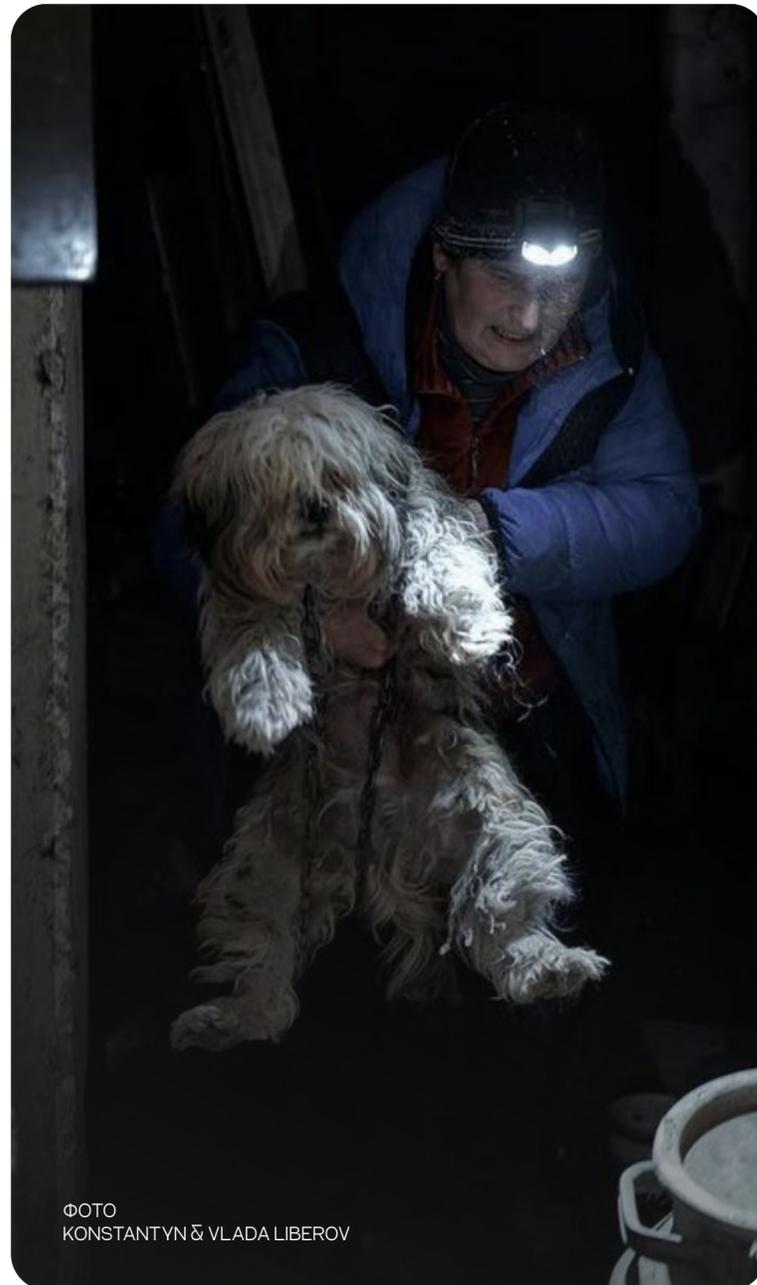

ФОТО
KONSTANTYN & VLADA LIBEROV

Соціальна ізоляція та втрата підтримки:

- * створення просторів для взаємодії ВПО, родин загиблих, соло-матерів та батьків, ветеранів

Емоційне виснаження та психотравми:

- * проведення туристичних турів та арттерапій
- * надання цілодобової психологічної підтримки

Незалученість молоді до життя громади:

- * створення молодіжних рад при органах місцевого самоврядування
- * залучення молоді до проєктів відновлення громади
- * облаштування культурних та волонтерських просторів при будинках культури громад для проведення різноманітних заходів для молоді

Брак комунікації між громадянами та органами місцевого самоврядування:

- * адвокаційна діяльність, організація зустрічей і громадських обговорень

Погіршення екологічної ситуації у громадах:

- * підготовка рекомендацій до програм комплексного відновлення громад з урахуванням принципів зеленого відновлення
- * проведення досліджень якості води й повітря
- * створення шкільних еко клубів
- * висаджування клумб та дерев

Втрата історичної пам'яті, ідентичності та мов національних меншин:

- * впровадження проєктів із маркування міського простору табличками про видатних постатей історії міст та громад

- * створення освітніх продуктів з популяризації мов національних меншин України

Відсутність належної культури вшанування пам'яті загиблих захисників у громадах:

- * створення просторів пам'яті: встановлення прапорців на Майдані та встановлення меморіальних дошок загиблим воїнам
- * організація фотовиставок та артвиставок

Велика кількість безпритульних тварин у громадах:

- * стерилізація, вакцинація, пошук нових господарів, поліпшення умов утримання в притулках

Нестача військового спорядження:

- * плетіння маскувальних сіток і виготовлення засобів маскування
- * пошив військового спорядження
- * збір коштів на військово спорядження
- * співпраця з місцевими підприємствами та громадами для забезпечення військових необхідним спорядженням

2.2 / Трансформація діяльності

ФОТО
OLENA TITA

Більшість досліджуваних ініціатив за час свого існування суттєво трансформувалися. Здебільшого зміни стосувалися масштабу і сфер діяльності, які могли як розширюватися, так і звужуватися, а також методів, за допомогою яких ініціативи досягають своїх цілей.

Як і під час попереднього дослідження, так і за результатами цього ми також спостерігали, що діяльність ініціатив була динамічною: вони змінювали свої пріоритети, розширювали цільові аудиторії, інституціоналізувалися або ж згортали діяльність залежно як від наявних ресурсів, так і від потреб, що виникали в громадах. При цьому неформальні ініціативи змінювалися або взагалі припиняли свою діяльність частіше, зокрема через обмеженість ресурсів і нестабільність організаційної структури.

/ 01

Розширення і масштабування діяльності було найпоширенішою зміною.

Ініціативи, що спершу працювали в одній сфері, часто охоплювали нові напрями або розширювали цільові аудиторії. Наприклад, волонтерське об'єднання, яке починало з плетіння маскувальних сіток, доповнило роботу виробництвом нашоломників, снайперських покривал, адаптивних подушок для транспортування поранених тощо.

У НАС ТЕПЕР НЕ ЛИШЕ СІТКИ. МИ ПОЧАЛИ РОБИТИ НАМОТКИ НА СТВОЛИ, НАШОЛОМНИКИ, СНАЙПЕРСЬКІ ПОКРИВАЛА. Є ТАКОЖ АДАПТИВНІ ПОДУШКИ... А ЩЕ НАШІ ВОЛОНТЕРИ ПЛЕТУТЬ ШКАРПЕТКИ.

/ 02

Зміна цільової аудиторії була іншим варіантом трансформації.

Ініціативи, які спочатку працювали винятково з військовими чи внутрішньо переміщеними особами, могли змінювати цільові аудиторії та починали реалізовувати програми для людей з інвалідністю або молоді.

СПОЧАТКУ МИ ДОПОМАГАЛИ ЗБРОЙНИМ СИЛАМ УКРАЇНИ. ПОТІМ ПОЧАЛИ ПІДТРИМУВАТИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, ДАЛІ – ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ. А ТЕПЕР НАС ТЯГНЕ ДО МОЛОДІ, І МИ СТВОРЮЄМО ГРОМАДСЬКИЙ ПРОСТІР ДЛЯ НИХ

2.2 / Трансформація діяльності

ФОТО
OLENA TITA

/ 03

Згорання діяльності відбувалося переважно там, де ресурси ініціатив були обмеженими або коли вони проходили процес інституціоналізації та зосереджувалися на найбільш важливих напрямках роботи.

/ 04

Інституціоналізація зазвичай була одним із ключових способів трансформації діяльності місцевих громадських ініціатив, оскільки знаменувала перехід від стихійної неформальної активності до більш сталої та організованої роботи.

Переважна більшість досліджуваних ініціатив, залучених до дослідження, вже пройшли процес офіційної реєстрації хтось зробив це на самому початку (зокрема в перші місяці після початку повномасштабного вторгнення), хтось – після тривалого періоду волонтерської роботи, коли стало очевидним, що офіційний статус потрібен для подальшого розвитку ініціативи. Деякі з ініціатив перебували в процесі реєстрації на момент проведення дослідження.

Основними причинами, що спонукали місцеві ініціативи реєструватися, були:

- * можливість залучення коштів, зокрема грантів, фінансування від бізнесу та міжнародних партнерів, відкриття рахунків для великих зборів
- * підвищення довіри та спрощення взаємодії з органами місцевого самоврядування, комунальними структурами та бізнесом.
- * зручність у роботі з донорами: уникнення посередників, які раніше залучались виключно для переведення коштів на рахунок юридичної особи.
- * вимога партнерів чи місцевої влади для отримання доступу до ресурсів чи співпраці за умови наявності юридичної особи.

При цьому досліджувані ініціативи, які залишаються неформальними, головними перешкодами на шляху до інституціоналізації назвали брак часу, знань, досвіду та ресурсів для оформлення юридичної особи.

ТАК, МИ ВЖЕ ЗАДУМУВАЛИСЯ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, НАВІТЬ РОЗРОБИЛИ ВЛАСНИЙ СТАТУТ. ОДНАК НАРАЗІ ЗАВАЖАЄ КІЛЬКА ЧИННИКІВ: НЕ ВИСТАЧАЄ ЗНАНЬ, ДОСВІДУ, ФАХОВОЇ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПІДТРИМКИ, А ТАКОЖ ЧАСУ, ОСКІЛЬКИ ПОСТІЙНО З'ЯВЛЯЮТЬСЯ НОВІ ЗАПИТИ ТА ІНІЦІАТИВИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НЕГАЙНОЇ УВАГИ.

Таким чином, інституціоналізація виконувала подвійну функцію: з одного боку, вона була відповіддю на вимоги часу й потребу ефективніше співпрацювати з місцевою владою, донорськими організаціями та іншими ініціативами, з іншого – слугувала способом зміцнити внутрішню організаційну спроможність і забезпечити сталість роботи.

/ 03

Співпраця та взаємодія зі заінтересованими сторонами

3.1. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з ОМС

3.2. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з місцевими осередками політичних партій та депутатами місцевих рад

3.3. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з бізнесом

3.4. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив між собою

3.5. Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з донорськими організаціями

3.1

Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з ОМС

ФОРМИ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Більшість місцевих громадських ініціатив мали досвід співпраці з органами місцевого самоврядування (ОМС).

Найчастіше це була адміністративна підтримка (оформлення документів, зокрема надання перепусток для перевезення гуманітарної допомоги, довідок для ВПО та заяв на грошову допомогу), забезпечення інфраструктурними ресурсами (надання приміщень та просторів у комунальних закладах), а також спільна організація культурних, освітніх та гуманітарних подій.

Отримані в цьому дослідженні результати щодо співпраці низових ініціатив з ОМС узгоджуються з даними з нашого попереднього дослідження про те, що місцева влада найчастіше надавала місцевим ініціативам інфраструктурні ресурси та адміністративний супровід в

оформленні документації.

Голови ініціатив, які не співпрацюють з місцевою владою, серед основних причин відсутності такої співпраці називали зневіру, попередній негативний досвід, бюрократичні перепони та ігнорування запитів. Частина ініціатив зверталася до органів місцевого самоврядування із пропозиціями щодо участі в громадських заходах, проте не отримувала підтримки або стикалася з байдужістю. В окремих випадках місцева влада прямо відмовлялася долучатись до діяльності ініціатив, що призвело до втрати довіри та припинення подальших спроб налагодити співпрацю. Деякі організації свідомо вирішили діяти без залучення місцевої влади, вважаючи, що ефективніше реалізують свої ініціативи самостійно.

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Щодо рівня співпраці результати опитування й інтерв'ю були дуже різними.

Частина голів оцінила взаємодію з місцевою владою позитивно або скоріше позитивно, тоді як інша частина – радше негативно, зокрема через формальну участь влади, байдужість або співпрацю «для галочки» без реального залучення.

Успішність співпраці зазвичай залежала від конкретних посадовців, спроможності органів місцевого самоврядування до взаємодії з місцевими ініціативами, а також від активності та наполегливості самих ініціатив.

ФОТО
KYIVFORUM.ORG

3.1 / Проблеми у співпраці та взаємодії з ОМС та способи їх розв'язання, озвучені головами місцевих ініціатив

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Бюрократична складність узгодження заходів і проєктів з ОМС

- * Спрощення процедур узгодження проєктів для роботи з місцевими громадськими ініціативами

- * Ігнорування діяльності місцевих ініціатив з боку ОМС

- * Затримки або відсутність відповідей на офіційні запити до ОМС

- * Налагодження неформальних каналів зв'язку з ОМС

- * Адвокаційний тиск на ОМС через публічність, медіа та соцмережі

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Відсутність знань і компетенцій у представників місцевої влади (місцева влада не завжди розуміє специфіку проєктної діяльності громадських ініціатив та бізнесу, що призводить до затримок і плутанини під час співпраці)

- * Розчарування та зневіра ініціатив у співпраці з владою

- * Підвищення компетенцій місцевої влади зі співпраці з громадськими ініціативами та бізнесом

- * Формування горизонтальних партнерств з іншими ініціативами

- * Проходження навчання з ефективних методів співпраці та залучення органів місцевого самоврядування

3.2

Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з місцевими осередками політичних партій та депутатами місцевих рад

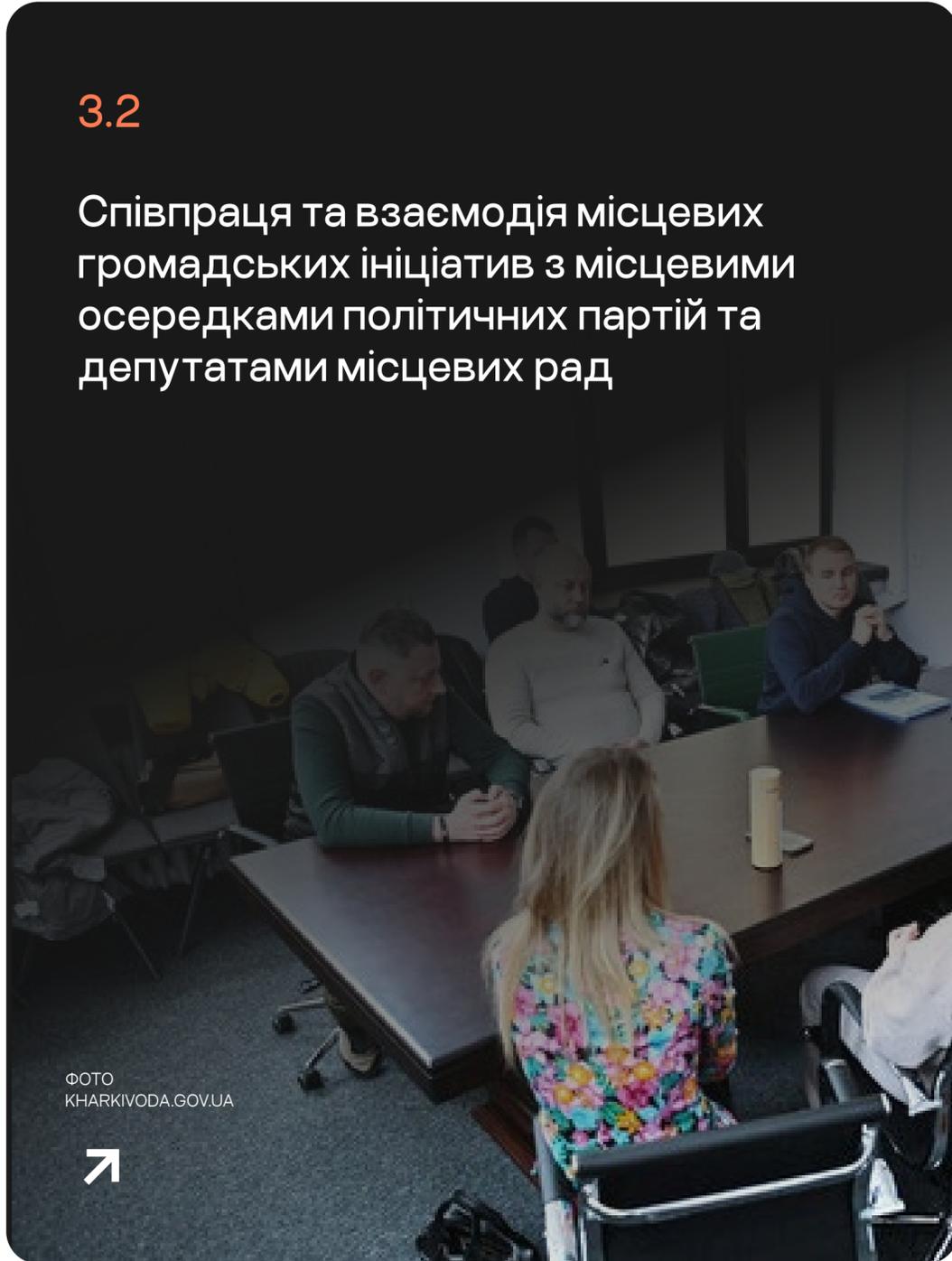

ФОТО
KHARKIVODA.GOV.UA

ФОРМИ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Більшість місцевих ініціатив або взагалі не співпрацювали з політичними партіями та депутатами місцевих рад, або така співпраця була несистемною.

Основними причинами цього голови ініціатив називали недовіру до партій та депутатів, небажання пов'язувати свою діяльність з їхніми політичними інтересами, прагнення зберегти нейтральність, побоювання щодо репутаційних ризиків, пасивність самих політичних партій та депутатів, а також втому від нестабільності політичного середовища. Водночас частина з опитаних голів не виключає можливості такої співпраці в майбутньому за умови збігу цінностей їхньої ініціативи та політичних партій/депутатів або в разі критичної потреби.

Якщо співпраця все ж була, то здебільшого мала несистемний характер і відбувалася у формі консультацій щодо організації подій, запитів на депутатські звернення, запрошень депутатів на публічні заходи або звернень по допомогу у налагодженні комунікації з місцевою владою.

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Рівень задоволеності співпрацею та взаємодією з політичними партіями та депутатами місцевих рад був переважно незадовільний.

Більшість ініціатив узагалі не шукала такої співпраці, вважаючи її несвоечасною або ризикованою. Інші зазначали, що хоча співпраця і мала місце, проте не давала відчутних результатів або обмежувалась символічною присутністю депутатів на заходах. У деяких випадках відсутність співпраці та взаємодії сприймалась навіть позитивно – як спосіб убезпечити свою діяльність від політичного впливу та піару.

3.2 / Проблеми у співпраці та взаємодії з місцевими осередками політичних партій та депутатами місцевих рад і запропоновані способи їх розв'язання, озвучені головами місцевих ініціатив

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Низький рівень довіри до політичних партій та політиків, спричинений негативним досвідом, упередженим ставленням або репутаційними ризиками

- * Співпраця можлива у разі, попереднього аналізу репутації партій/депутатів і чіткої ціннісної відповідності між ініціативою та партіями/депутатами

- * Бажання залишатися поза політикою (ініціативи декларують аполітичність у статутах або принципах діяльності, щоб зберегти незалежність і сталість)

- * Співпраця у форматі неполітизованих «нейтральних» проєктів без публічного партійного брендування

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Страх інструменталізації або маніпуляцій (побоювання, що партії використовуватимуть громадські ініціативи задля власного піару)

- * Співпраця в непублічному форматі

- * Обмеженість ресурсів (співпраця з політичними силами не є пріоритетом, коли час, зусилля та інші ресурси ініціативи спрямовані на реалізацію конкретних проєктів)

- * Навчання представників ініціатив основам адвокації та взаємодії з місцевими осередками політичних партій та депутатами

3.3

Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з бізнесом

ФОРМИ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Досвід співпраці з місцевим бізнесом здебільшого був ситуативним або коротко-строкowym, однак в окремих випадках переростав у сталі партнерства, зокрема коли голови ініціатив, що їх створили, самі були залучені в підприємництво і вже мали напрацьовані зв'язки та партнерства з місцевим бізнесом.

Переважає більшість ініціатив самостійно ініціювали співпрацю з місцевим бізнесом для отримання гуманітарної або матеріальної підтримки. У меншій кількості випадків допомога надходила з ініціативи самого бізнесу – переважно від знайомих підприємців.

Серед досліджуваних ініціатив близько третини взагалі не мали досвіду співпраці з місцевим бізнесом. Основними причинами цього були відсутність відповіді на запити ініціатив з боку бізнесу, нестача спеціалістів із фандрейзингу, брак досвіду або чіткого розуміння механізмів взаємодії.

МИ ПОКИ НЕ СПІВПРАЦЮЄМО. Є ІДЕЯ ПРАЦЮВАТИ З УКРАЇНСЬКИМ БІЗНЕСОМ, АЛЕ ДОСВІДУ НЕМАЄ. КІЛЬКА РАЗІВ ПИСАЛИ – НАС ІГНОРУВАЛИ. ЦЕ ОКРЕМА РОБОТА, ТРЕБА, ЩОБ БУВ ФАХІВЕЦЬ, ЯКИЙ ЗАЙМАЄТЬСЯ САМЕ ЗАЛУЧЕННЯМ БІЗНЕСУ. ТАКОЖ Є ІДЕЯ ПРАЦЮВАТИ З МІЖНАРОДНИМИ КОМПАНІЯМИ... Я ПОКИ НЕ ЗНАЮ, ЯК ЦЕ ПРАВИЛЬНО РОБИТИ, АЛЕ ТАКА ІДЕЯ Є

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Загальний рівень задоволеності співпрацею з місцевим бізнесом серед голів місцевих ініціатив є радше позитивним, ніж негативним.

Частина з них наголошувала, що бізнес став важливою опорою для стійкості їхніх ініціатив, зокрема завдяки регулярній підтримці та наданню ресурсів. Водночас інші голови зазначали, що їхня взаємодія з бізнесом залишається слабкою, епізодичною або не є стратегічним напрямом роботи ініціатив.

Переважає більшість ініціатив вказують на потенціал для поглиблення такої співпраці, зокрема через активнішу комунікацію та систематизацію співпраці.

3.3 / Проблеми у співпраці та взаємодії з місцевим бізнесом та способи їх розв'язання, озвучені головами місцевих ініціатив

ПРОБЛЕМИ →

- * Брак досвіду залучення бізнесу до співпраці (голови та команди ініціатив не мають достатніх навичок, необхідних для ефективної комунікації та роботи з бізнесом)
- * Відсутність ініціативності з боку бізнесу (переважно співпраця відбувається лише за ініціативи громадських організацій)
- * Ігнорування запитів від ініціатив (ініціативи намагаються звертатись до бізнесів, але не отримують відповіді на листи або запити)

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * За наявності фінансування – залучення фахівців з фандрейзингу
- * За відсутності фінансування – обмін досвідом між ініціативами, які мають успішні приклади співпраці з бізнесом
- * Незалежно від фінансування – навчання команд через тренінги та консультації
- * Побудова неформальних довірчих стосунків з бізнесом через особисті контакти, залучення до заходів і спільні ініціативи
- * Формалізація співпраці через укладання меморандумів або партнерських угод для закріплення зобов'язань
- * Посилення взаємодії через регулярну комунікацію з бізнесом щодо поточних потреб і результатів реалізованих проєктів

3.4

Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив між собою

ФОРМИ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Переважає більшість місцевих громадських ініціатив мали досвід співпраці з іншими місцевими ініціативами в межах громад, у яких вони діють.

Найпоширенішими формами такої співпраці були обмін ресурсами (матеріалами, приміщеннями, контактами), координація дій під час заходів або кампаній, взаємна інформаційна підтримка в соціальних мережах, а також організація спільних подій (виставок, акцій, таборів, меморіальних заходів тощо).

Основними причинами відсутності співпраці з іншими місцевими ініціативами опитані голови називали брак довіри до окремих ініціатив, особливо пов'язаних з місцевою владою або бізнесом, що викликало побоювання щодо неформального впливу чи політичної заангажованості.

Частина ініціатив сприймала інші організації як конкурентів за ресурси, увагу донорів або аудиторію, що ускладнювало можливість об'єднання зусиль. Негативний попередній досвід також відігравав роль: в інтерв'ю згадувалися випадки конфліктів та незадовільного розподілу обов'язків у спільних проєктах.

Іншою перешкодою була відсутність контактів або майданчиків для налагодження співпраці: організації могли діяти паралельно в межах однієї громади, але залишатися незнайомими. Крім того, деякі ініціативи свідомо зберігали автономність, щоб мати свободу дій і не погоджувати свої рішення з іншими. Частина опитаних голів посилювалися також на різницю в цінностях, пріоритетах або підходах до діяльності, але були також ті, що не виключали можливості співпраці в майбутньому за умови спільності цінностей, особистої довіри або потреби в об'єднанні зусиль для досягнення спільної мети.

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Загальний рівень задоволеності співпрацею між місцевими громадськими ініціативами переважно позитивний.

Більшість опитаних голів відзначали, що взаємодія з іншими ініціативами є конструктивною, заснованою на взаємній підтримці, обміні ресурсами та спільних цінностях. Особливо цінною вони вважають інформаційну підтримку, готовність оперативно допомогти одні одному у складних ситуаціях, а також гнучкість у координації дій. Водночас згадувалися й труднощі, пов'язані з особистими конфліктами або конкуренцією, однак ці випадки були радше винятками. У цілому співпраця з іншими місцевими ініціативами розглядається як важливий і бажаний напрям розвитку.

3.4 / Проблеми у співпраці та взаємодії з іншими місцевими громадськими ініціативами та способи їх розв'язання, озвучені головами місцевих ініціатив

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Конкуренція між ініціативами, коли місцеві ініціативи сприймають інші ініціативи як конкурентів, а не партнерів
- * Особисті конфлікти між ініціативами (відносини між організаціями псуються через особисту недовіру або сприйняття як конкурентів)
- * Відсутність спільного бачення, цінностей або довіри (недовіра через особисті зв'язки ініціатив з місцевою владою або бізнесом)

- * Налагодження співпраці з ініціативами, що поділяють спільні цінності та не змагаються за вплив; розподіл ролей і зон відповідальності, щоб уникати дублювання
- * Поступове вибудовування довіри через невеликі спільні дії: обмін інформацією, участь у заходах одне одного, інформаційна підтримка; ретельний вибір партнерів із близькими цінностям

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Низький рівень професійності або досвіду у сфері (деякі ініціативи не мають достатньої спроможності для ефективної співпраці)
- * Відсутність організаційно-правового статусу ініціатив (відсутність юридичного статусу в деяких ініціатив ускладнює офіційну співпрацю з ними)

- * Підтримка менш досвідчених ініціатив через консультації, менторство, запрошення до участі у спільних заходах
- * Чіткіший розподіл завдань між ініціативами у межах проєктної діяльності
- * Заохочення до формалізації: пояснення переваг офіційної реєстрації, надання допомоги у підготовці документів, орієнтація на офіційну звітність
- * Надання юридичних консультацій з реєстрації ініціатив

3.5

Співпраця та взаємодія місцевих громадських ініціатив з донорськими організаціями

ФОТО
VECHIRNIY.KYIV.

ФОРМИ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Починаючи з 2024 року, більшість місцевих громадських ініціатив мали досвід співпраці з донорськими організаціями. Деякі з них отримували грантову підтримку на реалізацію власних проєктів або долучались до програм через партнерські організації.

Форми та способи взаємодії та співпраці включали надання фінансування, отримання гуманітарної допомоги, проведення спільних виставок, таборів, меморіальних заходів, а також обмін досвідом або консультативну підтримку.

Водночас окремі голови відзначали, що їхні ініціативи не мали змоги залучити підтримку від донорських організацій через відсутність юридичного статусу, обмеженість ресурсів або недостатній досвід у підготовці грантових заявок. Частина ініціатив реалізовувала спільні проєкти без офіційної підтримки, але з інформаційною або матеріальною участю інших організацій.

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Загалом голови ініціатив, які мали досвід співпраці з донорськими організаціями, оцінювали його як позитивний.

Вони наголошували на важливості прозорих процедур, чітких умов фінансування, а також підтримки, яку надають міжнародні партнери у кризовий період. Водночас було згадано і низку проблем, пов'язаних зі складністю грантових процедур, високим рівнем бюрократичних вимог, потребою у звітності та обмеженою доступністю фінансування для новостворених або неформалізованих організацій.

Частина опитаних голів також відзначала, що деякі донорські організації не до кінця розуміють специфіку місцевого контексту, потреб або формату роботи малих місцевих ініціатив.

3.5 / Проблеми у співпраці та взаємодії з донорськими організаціями та способи їх розв'язання, озвучені головами місцевих ініціатив

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Високі вимоги до звітності, складність бюрократичних процедур
- * Складність подачі грантових заявок, особливо для ініціатив без досвіду

- * Проведення навчань з підготовки заявок і звітів
- * Надання консультацій з підготовки заявок і звітів

- * Короткостроковість фінансування, відсутність стабільності

- * Надання багаторічних грантів або програм підтримки з перспективою сталого розвитку

ПРОБЛЕМИ →

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

- * Складність комунікації з донорами, особливо для нових або малих ініціатив

- * Встановлення постійних каналів зворотного зв'язку для місцевих ініціатив

- * Брак довіри з боку донорських організацій до ініціатив, які не мають юридичного статусу

- * Проведення навчальних заходів та менторство щодо офіційної реєстрації ініціатив

- * Конкуренція за ресурси між місцевими ініціативами

- * Заохочення до подання спільних проєктів кількома ініціативами та надання пріоритету місцевим ініціативам

/ 04

Потреби, проблеми та способи їх розв'язання

4.1. Проблеми місцевих
громадських ініціатив

4.2. Потреби місцевих
громадських ініціатив
та способи розв'язання
проблем

4.1 / Проблеми місцевих громадських ініціатив

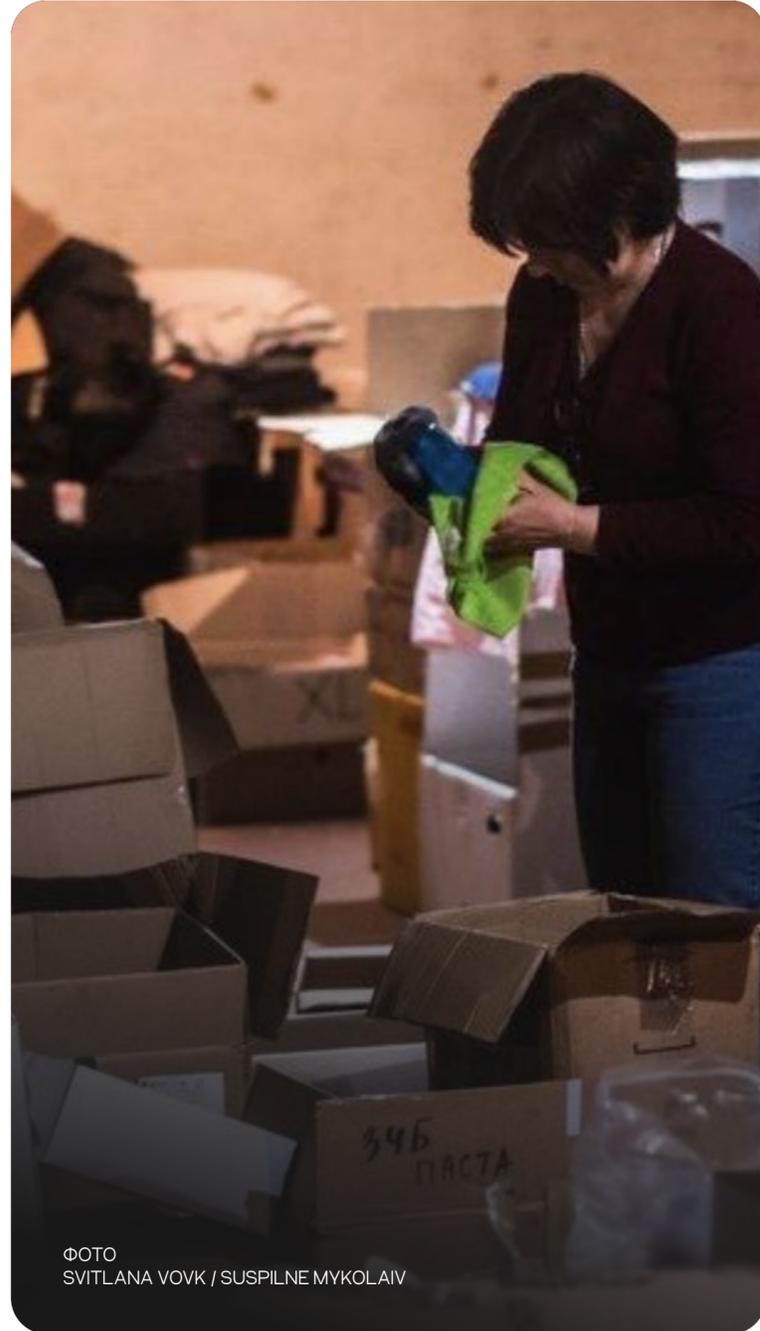

ФОТО
SVITLANA VOVK / SUSPILNE MYKOLAIV

Аналіз інтерв'ю з головами місцевих громадських ініціатив Київщини, що виникли або активізували свою діяльність після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, підтверджує висновки з попередніх досліджень щодо найпоширеніших викликів у діяльності організацій громадянського суспільства.

Зокрема, результати повністю узгоджуються з даними дослідження «Громадянське суспільство України в умовах війни: звіт з комплексного соціологічного дослідження», у якому основними труднощами у 2022–2023 роках були брак фінансування (63%), слабка матеріально-технічна база (33%), емоційне вигорання (26%), дефіцит кадрів (25%) та недостатній рівень співпраці з місцевою владою (24%).

Порівняно з попередніми роками, у 2025-му фінансові труднощі організацій громадянського суспільства лише посилилися. Це безпосередньо пов'язано з призупиненням міжнародної підтримки з боку USAID. За даними, представленими в огляді «From Support to Survival», раптове припинення діяльності USAID у січні-лютому 2025 року призвело до втрати 75–90 % фінансування багатьма організаціями, що працювали у сферах демократичних реформ, протидії корупції, розвитку незалежних медіа та громадянської участі – напрямах, які рідко підтримуються європейськими донорами.

Результати, отримані в межах цього дослідження, демонструють не лише збереження основних викликів, але і збереження порядку їхньої пріоритетності. Так, найбільш поширеною проблемою, підтвердженою всіма керівниками ініціатив, залишається брак фінансування. Йдеться не лише про відсутність довгострокової грантової підтримки чи її низький рівень, а й про неспроможність ініціатив покривати базові адміністративні витрати, утримувати команду, закуповувати матеріали або забезпечувати операційну діяльність. Це спричиняє низку інших проблем, зокрема втрату кваліфікованих працівників, надмірне навантаження на команду, емоційне виснаження та вигорання, що в комплексі підвищує ризики зниження якості роботи, інституційної нестабільності та й повної зупинки діяльності місцевих ініціатив.

Не менш критичною залишається кадрова проблема. Особливо гостро вона відчувається для місцевих ініціатив, що діють у малих населених пунктах. Йдеться як про кількісний дефіцит (через мобілізацію, міграцію, сімейні обставини), так і про якісний: нестачу кадрів, компетентних у сферах управління, фандрейзингу, комунікації з донорами, стратегічного планування тощо. У більшості випадків організації не мають можливості інвестувати в навчання наявних або залучення нових кадрів на платній основі, а також залишаються мало обізнаними щодо наявних програм донорської підтримки або консультаційної допомоги.

Серед внутрішніх викликів голови ініціатив також згадували дефіцит часу. Громадська діяльність для більшості голів поєднується з основною роботою, сімейними обов'язками, а іноді й зі службою на фронті. Це ускладнює системну роботу, координацію, реалізацію проектної діяльності, особливо для незареєстрованих ініціатив, де немає розподілу обов'язків всередині команди.

Проблеми взаємодії також залишаються актуальними як усередині команд, так і ззовні. Деякі організації зіштовхуються з конкуренцією, конфліктами або непорозуміннями з іншими місцевими ініціативами.

Емоційне вигорання і втома – ще одна важлива проблема в довгостроковій перспективі. На тлі продовження війни, економічної нестабільності та емоційної втоми громадяни все менше залучаються до громадської активності, зменшується підтримка, стає важче формувати команди й передавати досвід. Це створює загрозу поступового припинення діяльності місцевих ініціатив, що особливо критично в умовах обмеженості ресурсів і складності відновлення таких ініціатив.

4.2 / Потреби місцевих громадських ініціатив та способи розв'язання проблем

Враховуючи зазначені вище проблеми, можна сформулювати низку актуальних потреб, які визначають спроможність місцевих громадських ініціатив до сталого функціонування та розвитку.

Одним з питань в рамках інтерв'ю з головами місцевих ініціатив було запропонувати способи вирішення озвучених ними проблем, з якими стикаються їхні ініціативи, та пропозиції щодо того, як можна задовольнити їхні актуальні потреби.

ПРОБЛЕМИ

ПОТРЕБИ

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

БРАК ФІНАНСУВАННЯ →

- * Потреба у фінансовому забезпеченні для покриття адміністративних витрат
- * Потреба у фінансовому забезпеченні для покриття операційних витрат
- * Потреба в довготривалій фінансовій підтримці або фінансуванні на перехідні періоди між проектами

- * Пошук грантів від державних і міжнародних донорів для покриття адміністративних витрат
- * Співпраця з місцевим бізнесом для отримання спонсорської підтримки

- * Запровадження системи фандрайзингу для фінансової підтримки ініціатив
- * Залучення фінансування через Центр зайнятості для підтримки громадських робіт

- * Перехід до соціального підприємництва або інших форм діяльності, що дозволяють залучати кошти (наприклад, платні послуги, благодійні внески, комерція тощо), для забезпечення фінансової стабільності
- * Проведення тренінгів з бізнес-планування та фандрейзингу для впровадження платних послуг та комерційних активностей

БРАК КАДРІВ →

- * Потреба у залученні кадрів (на платній та волонтерській основі), які розуміються на адмініструванні, комунікації, координації, пошуку коштів та розвитку партнерств

- * Розміщення вакансій на волонтерських платформах, в соціальних мережах і через партнерські організації для залучення фахових кадрів

- * Посилання спроможності нових кадрів через стажування та тренінги
- * Залучення кадрів з інших населених пунктів у форматі віддаленої роботи

- * Співпраця з університетами для залучення студентів і студенток на стажування

- * Потреба у рівномірному розподілі обов'язків для зменшення навантаження на керівництво

- * Визначення ключових ролей у команді працівників, та де потрібно підсилення їхні навички (особливо з фандрейзингу, комунікації, координації)

- * Регулярний моніторинг навантаження на команду і коригування розподілу обов'язків

4.2 / Потреби місцевих громадських ініціатив та способи розв'язання проблем

ПРОБЛЕМИ

ПОТРЕБИ

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КОМАНДИ →

* Потреба в регулярній допомозі з оформленням звітності, реєстрацією організації або зміною її юридичної форми

* Забезпечення юридичних консультацій та допомоги в оформленні необхідних документів (звіти, реєстрація, зміна форми організації)

* Надання допомоги у підготовці документів для реєстрації або зміни юридичної форми організації

* Потреба в регулярній допомозі з оформленням звітності, реєстрацією організації або зміною її юридичної форми

* Організація тренінгів та консультацій з написання грантових заявок, складання фінансових та операційних бюджетів, ведення документації

* Підвищення кваліфікації команди з ефективної підготовки заявок на фінансування

* Потреба в підвищенні кваліфікації у сфері стратегічного планування, комунікацій, аналітики

* Проведення тренінгів і навчальних сесій зі стратегічного планування, розвитку комунікаційних стратегій, аналітики та оцінки результатів

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ →

* Потреба в тренінгах із саморегуляції, профілактики вигорання та стрес-менеджменту

* Проведення тренінгів із стрес-менеджменту та профілактики вигорання для команди

* Заохочення планування регулярних відпусток

* Організація щомісячних зустрічей та тренінгів для покращення психоемоційного стану працівників

4.2 / Потреби місцевих громадських ініціатив та способи розв'язання проблем

ПРОБЛЕМИ

ПРОБЛЕМИ З МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ →

ПРОБЛЕМИ У СПІВПРАЦІ →

ПОТРЕБИ

СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

* Потреба у забезпеченні необхідним обладнанням (ноутбуками, проекторами, меблями, роутерами тощо)

* Залучення ресурсів від донорів та міжнародних організацій для закупівлі обладнання

* Обмін обладнанням з іншими організаціями, які мають надлишок ресурсів

* Залучення бізнесу для отримання необхідного обладнання

* Потреба у власному чи принаймні доступному транспорті для перевезення гуманітарної допомоги чи команд

* Співпраця з бізнесом для надання безкоштовних або пільгових послуг транспортування

* Пошук фінансування на закупівлю транспорту через гранти або пожертвування

* Потреба в доступі до безпечного, обладнаного приміщення для роботи команди й проведення заходів

* Отримання приміщень через партнерство з місцевою владою

* Отримання приміщень через партнерство з місцевим бізнесом

* Використання приміщень, що надаються волонтерськими або іншими місцевими ініціативами

* Потреба у покращенні взаємодії та співпраці з ОМС, бізнесом, політичними партіями та місцевими депутатами, іншими місцевими ініціативами та донорськими організаціями

* Підвищення компетенцій через навчання співпраці з ОМС, бізнесом, політичними партіями та місцевими депутатами, іншими місцевими ініціативами та донорськими організаціями.

Ключові Висновки

05 / Ключові висновки дослідження

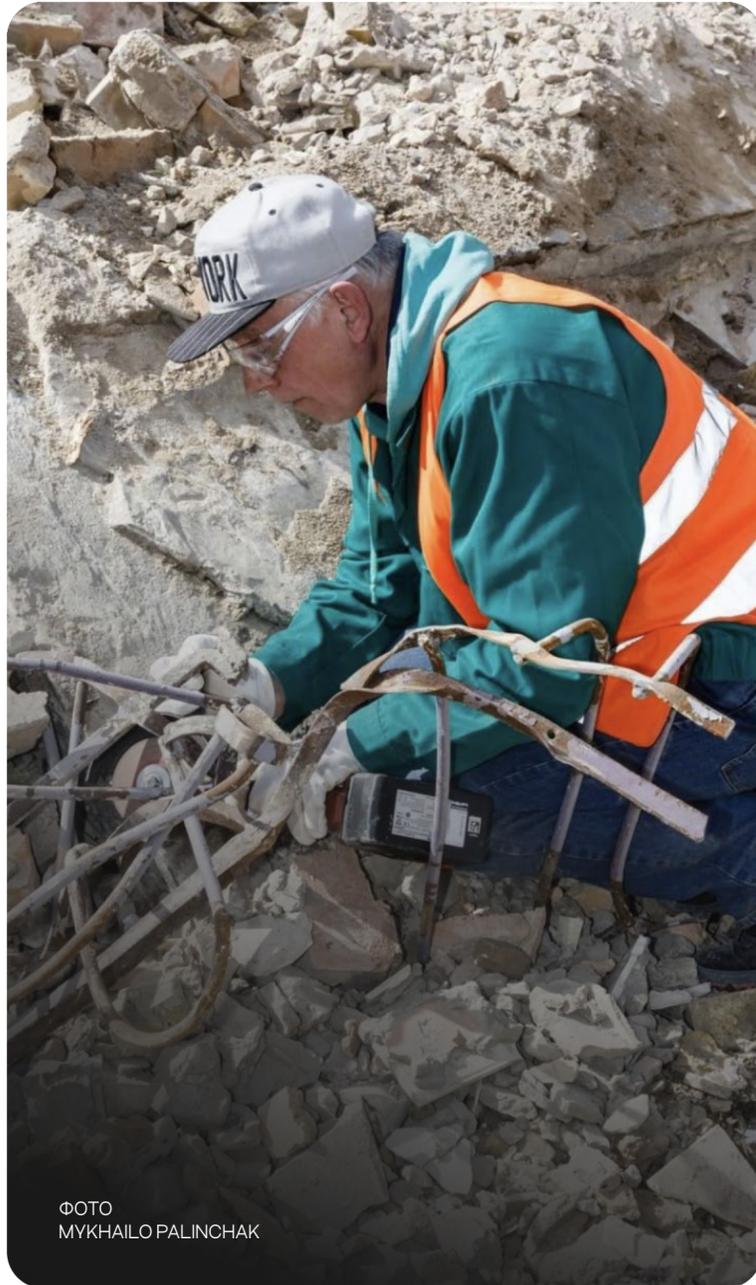

ФОТО
МУКНАЙЛО PALINCHAK

/ 01

Мотивація та причини створення або приєднання до голів до місцевих громадських ініціатив.

Основною мотивацією стала відповідь на виклики, спричинені повномасштабною війною.

Більшість опитаних голів зазначили, що їхній внутрішній поштовх до активної громадської діяльності був зумовлений війною та її наслідками для їхніх громад. Поштовхом до створення ініціатив стало бажання бути корисними в умовах кризи, підтримувати інших та брати на себе відповідальність. Цей процес часто був спонтанним, без очевидних передумов для створення формалізованих ініціатив.

/ 02

Трансформація діяльності місцевих громадських ініціатив.

Ініціативи, створені на початку війни, зазнали значних змін у своїй діяльності.

Багато з них почали з надання гуманітарної допомоги, але з часом розширювали свою діяльність, включаючи нові напрями, наприклад, екологічні проєкти, культурні ініціативи та соціальну підтримку. Зміни могли стосуватися також цільових груп, коли ініціативи почали підтримувати нові для себе соціальні категорії, зокрема людей з інвалідністю та молодь. Інституціоналізація діяльності стала важливим кроком для більшості ініціатив, оскільки дозволила їм отримати стабільність та кращі можливості для розвитку.

Більшість ініціатив офіційно оформили свої ініціативи для отримання доступу до донорських коштів, підтримки від місцевої влади та бізнесу, а також для підвищення довіри громадян. Проте значна частина ініціатив залишилася неформальними через відсутність необхідних знань, часу чи ресурсів для оформлення юридичного статусу. Окремі ініціативи вирішили залишитися неформальними, щоб зберегти незалежність від зовнішнього впливу.

/ 02

Співпраця з органами місцевого самоврядування (ОМС).

Місцеві громадські ініціативи активно співпрацювали з органами місцевого самоврядування, отримуючи адміністративну підтримку та інфраструктурні ресурси. Найпоширенішими формами цієї співпраці були оформлення документів, надання приміщень для проведення заходів, а також спільне проведення культурних, освітніх і гуманітарних подій. Однак, основними проблемами були бюрократичні перепони, відсутність ініціативи з боку ОМС та зневіра через попередній негативний досвід.

Ініціативи, яким вдалося подолати ці перешкоди, використовували адвокацію через публічність, медіа та соцмережі, а також налагодження неформальних каналів комунікації для більш ефективної взаємодії з місцевою владою.

05 / Ключові висновки дослідження

ФОТО
OLENA TITA

/ 04

Співпраця з місцевими осередками політичних партій та депутатами місцевих рад.

Співпраця з політичними партіями та місцевими депутатами була більш обмеженою через недовіру до партій і можливі репутаційні ризики.

Більшість ініціатив обирали нейтральність, оскільки побоювались маніпуляцій або використання їх діяльності для політичного піару. Співпраця з політиками здійснювалася переважно неформально: через запити на депутатські звернення або запрошення депутатів до участі в публічних заходах. Попри це, голови ініціатив готові розглянути співпрацю з партіями, цінності яких поділяють, наприклад, в межах неполітизованих проєктів, що дозволяють співпрацювати без партійного брендування.

/ 05

Співпраця з місцевим бізнесом.

Більшість ініціатив співпрацювали з місцевим бізнесом для отримання гуманітарної допомоги або матеріальних ресурсів. Більшість проблем у співпраці та взаємодії виникала через відсутність досвіду ініціатив у залученні бізнесу, а також через ігнорування бізнесом запитів від ініціатив.

Щоб налагодити співпрацю з бізнесом, ініціативи потребують залучення фахівців з фандрейзингу, обміну досвідом між ініціативами, укладання меморандумів і посилення взаємодії через регулярну комунікацію.

/ 06

Співпраця з іншими місцевими громадськими ініціативами.

Співпраця між місцевими громадськими ініціативами здебільшого була конструктивною і базувалася на взаємній підтримці, обміні ресурсами та спільних заходах. В окремих випадках виникали проблеми через конкуренцію за ресурси, особисті конфлікти або відсутність довіри через політичні або бізнесові зв'язки деяких ініціатив.

Можливими способами налагодити співпрацю між місцевими громадськими організаціями є поступове вибудовування довіри через участь у невеликих спільних ініціативах, обмін інформацією та спільну організацію заходів.

05 / Ключові висновки дослідження

ФОТО
МУКНАЙЛО PALINCHAK

/ 07

Співпраця з донорськими організаціями.

Співпраця з донорськими організаціями здебільшого була позитивною, проте для малих і неформальних ініціатив є проблемою суворість вимог до звітності та складність подачі грантових заявок.

Допомогти налагодити співпрацю між місцевими ініціативами та донорськими організаціями можуть навчання з підготовки грантових заявок, надання менторської допомоги, створення постійних каналів зворотного зв'язку з донорами та заохочення подання спільних проектів кількома ініціативами.

/ 08

Потреби місцевих громадських ініціатив та способи розв'язання їхніх проблем.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

- * фінансова нестабільність
- * кадровий дефіцит
- * брак кваліфікації їхніх команд
- * емоційне вигорання
- * проблеми у співпраці з органами місцевого самоврядування, бізнесом, політичними партіями та іншими ініціативами.

НАЙПОШИРЕНІШІ ПОТРЕБИ

- * фінансування адміністративних та операційних витрат
- * залучення фахових кадрів
- * підвищення кваліфікації команди у сферах стратегічного планування, фандрейзингу, комунікації з донорами та управлінні проектами.

Голови місцевих ініціатив намагаються забезпечити потреби своїх ініціатив через залучення грантів, співпрацю з місцевим бізнесом, організацію соціального підприємництва та впровадження фандрейзингових механізмів. Крім того, важливим є проведення тренінгів з бізнес-планування, стрес-менеджменту та профілактики вигорання.

Щоб покращити співпрацю з іншими заінтересованими сторонами, голови ініціатив вважають за необхідне підвищувати компетенції взаємодії з органами влади, бізнесом та іншими ініціативами, а також організацію партнерств і спільних проєктів.

Над звітом працювали:

Автор Євген Мартинюк, керівник напрямку аналізу політик та досліджень

Методологічний супровід Марія Лєвонова, виконавча директорка

Редактура Єгор Поляков, редактор

Верстка Наталія Зуєва, графічна дизайнерка

Центр спільних дій – громадська організація, яка працює в інтересах громадян України та є незалежною, політично нейтральною та незаангажованою в усіх аспектах своєї діяльності.

Ми займаємось аналізом державної й місцевих політик, впроваджуємо інструменти залучення громадян до прийняття рішень та участі в демократичних процесах і просуваємо демократичні зміни.

centreua.org

facebook.com/centreua.org

[@centreua](https://www.youtube.com/@centreua)

x.com/centreof_ua

[@centreua](https://www.instagram.com/centreua)